

Cultura i Espectacles

Comiat a un escriptor que va lluitar contra els totalitarismes

Mor el Premi Nobel de Literatura hongarès Imre Kertész, un supervivent dels camps d'extermini nazis, autor d'una obra compromesa, mal que minoritària

El mèdium d'Auschwitz

Valèria Gaillard
BARCELONA

“Mentre escriguis la novel·la no oblidis que si algú se'n surt literàriament guanyador, és a dir amb èxit de la matèria primera que ofereixen els camps, l'Holocaust, és seguríssim que enganya i menteix.” Això anotava Imre Kertész per a ell mateix mentre redactava la seva primera obra, *Sense destí* (1975; Quaderns Crema 2003). Aquí narrava la seva terrible experiència als camps de concentració. Com a testimoni colpidor d'aquest període fosc de la història recent d'Europa queda a la memòria aquest escriptor, un dels més grans de les lletres hongareses del segle XX, que va morir ahir la matinada de dijous als 86 anys. Tenia Parkinson, però la malaltia no havia impedit que aquest gener encara treballés en el que considerava “la culminació de la seva obra”. *La última posada*, que acaba de publicar Acantilado en castellà.

Nascut en una família jueva a Budapest el 1929, Imre Kertész –literalment *jardiner* en hongarès–, va ser deportat als catorze anys a Auschwitz i, més tard, a Buchenwald. Després de l'Alliberament, el 1945, va tornar a Hongria per acabar els seus estudis i, després d'una breu incursió en el periodisme, va començar a escriure peces teatrals i guions cinematogràfics i a traduir de l'alemany, abans de dedicar-se plenament a la narrativa.

L'Holocaust és el tema central dels seus escrits, però entès en el sentit ampli. “La meua obra és una protesta contra tots els to-

Imre Kertész en una imatge presa el 10 de maig del 2007 a la Fira del Llibre de Basilea, Suïssa ■ EFE / GEORGIOS KEFALAS

totalitarismes”, va sostenir el 12 d'octubre del 2002, quan li van concedir el Premi Nobel de Literatura. “Quan en aparença parlo de qualsevol altra cosa, parlo d'Auschwitz: sóc el mèdium de l'esperit d'Auschwitz; Auschwitz parla a través de mi”, va deixar escrit Kertész en un dels seus llibres.

“La seva obra és essencial per comprendre l'ésser humà del segle XX i l'actual”, opinava ahir el seu traductor al castellà, l'escriptor Adan Kovacsics. Fent referència a aquesta primera novel·la, que va passar “inadvertida”, va dir: “Descriu-

“La seva obra és essencial per comprendre l'ésser humà”, opina el traductor Adan Kovacsics

l'expropiació del destí propi de l'individu, la seva conversió en destinació de masses, “el despullament de la substància més humana de l'home” en els camps d'extermini en particular, i en el tota-

litarisme en general. Però Kertész va haver de sobreviure no només al nazisme, sinó també a l'estalinisme.

Després de *Sense destí*, van venir altres títols com ara *Fiasco* (1988; Quaderns Crema 2003), *Kaddish pel fill no nascut* (1990; Quaderns Crema 2004) i *Liquidació* (Edicions 62, 2004), una novel·la que va arribar a Barcelona el 2004. Aquí va defensar que la literatura i l'escriptura era l'única via de catarsi davant l'horror. “La literatura és un parany en què el redactor literari queda atrapat. Més concretament la lectura.

La lectura com a narcòtic, que difumina amb amabilitat els contorns despiciats que regeixen les nostres vides.” Ara bé, contràriament a autors de l'Holocaust, com per exemple Primo Levi, Kertész fa una aposta per la felicitat, ja que en les seves obres, tal com va apuntar el mateix Kovacsics en una ocasió, “apareix el dret moral a la felicitat”.

No ha estat mai un autor popular, i a Hongria no va obtenir un reconeixement fins bastant tard, i això gràcies a la bona acollida que van rebre les seves novel·les a Alemanya, on va viure durant un llarg

període de temps. De fet, ell mateix lamentava en diversos llocs que “a Hongria l'Holocaust no és present en la consciència històrica ni moral del país”.

A *La última posada*, Kertész, castigat per la malaltia, reflexiona de nou sobre l'escriptura i la lluita de l'ésser humà en circumstàncies extremes. També afronta la pròpia mort: “Un home de bon gust no viu ja a la meua edat.” Els darrers mesos de vida, l'escriptor treballava en l'edició dels seus diaris del 1991 i 2001, i que es publicaran en hongarès amb el títol d'*A nező* (*L'espectador*). ■